
Utenriksdepartementet
Postboks 8114 Dep
0032 Oslo

Svar på søknad om unntak fra økonomiregelverket fra Utenriksdepartementet

Vi viser til Utenriksdepartementets (UD) søknad sendt 03.10.2023 om varig unntak fra bestemmelser om økonomistyring i staten (bestemmelsene) punkt 3.7.1, 3.7.3.2, 3.7.3.3 og 3.7.3.4.

Begrunnelse for søknaden

UD har 100 utenriksstasjoner i utlandet. Disse befinner seg i store deler av verden, herunder steder med komplekse banksystemer, ikke-konvertible valuta og kontantbaserte samfunn. Behovet for bruk av lokal valutakonto og/eller kontantkasse baserer seg på at utenriksstasjonene må forholde seg til lokale bestemmelser for økonomi og handelskultur for å kunne gjennomføre betalinger knyttet til stasjonenes driftsutgifter. Videre viser UD til at for utenriksstasjoner i land med ikke-konvertibel valuta vil det bli kostbart og uforutsigbart å gjøre overføringer med annen valuta, samt at enkelte leverandører ikke aksepterer betalinger fra utenlandske bankkonti.

Transaksjonene dreier seg hovedsakelig om stasjonenes driftsutgifter, herunder blant annet lønn til lokalt ansatte medarbeidere, gebyrinntekter i forbindelse med konsulær bistand og kjøp av varer og tjenester i tjenestelandet. DFØ forstår dette til i all hovedsak å gjelde mindre utbetalinger ved driften. I tillegg gjennomfører også flere norske utenriksstasjoner transaksjoner på vegne av andre statlige virksomheter som ikke kan utføre utbetalingene selv. UD søker derfor om unntak fra bestemmelsene punkt 3.7.1 for å kunne opprette bankkonti i lokale banker utenfor konsernkontoordningen.

UD har i søknaden lagt til grunn at gjeldende bestemmelser for bruk av kontantkasse ikke inneholder noen absolutt beløpsgrense, og utenriksstasjonenes behov for kontantkasse er derfor ikke omtalt i søknaden.

UD viser til at utenriksstasjonene tilstreber å bruke konsernkontoordningen så langt det er mulig. Alle utbetalinger via tilskuddsforvaltningssystemet PTA foregår via konsernkontoordningen. UD har videre innført tiltak for at større utbetalinger til driften gjennomføres via konsernkontoordningen, slik som blant annet husleie og lønninger til lokalt ansatt personell. UD viser til at utbetalingene via konsernkontoordningen omfatter i all vesentlighet UD's forbruk, og at de i 2022 utgjorde 96 % av de samlede utbetalingene for departementet og utenriksstasjonene.

For å redusere risikoen ved bruk av lokal bank og lokal valutakonto har UD innført følgende tiltak:

- Beholdningen på lokal bankkonto skal ikke overstige maksimalt én måneds forbruk.
- Utbetalinger via lokale bankkonti gjennomføres etter lignende sikkerhetsmekanismer som for utbetalinger via konsernkontoordningen. Dette innebærer blant annet at utbetalinger fra lokal bankkonto skal godkjennes av to bemyndigede personer, og det skal være tonivå-autoriseringsystem med nøkkelgenerator, smartkort, e.l. dersom nettbanktjenester benyttes.

Videre viser UD til at utbetalinger fra lokal bank ikke vil være i tråd med kravene i bestemmelsene punkt 3.7.3.2, 3.7.3.3 og 3.7.3.4, og søker derfor om unntak fra disse punktene i bestemmelsene. UD har innrettet følgende kontrolltiltak og prosesser for bruk av lokale bankløsninger:

- Minimum to ansatte skal godkjenne hver transaksjon som utbetales fra lokal bankkonto.
- Sikre at banken for hver transaksjon har bekreftet hva som ligger i bankens systemer. En slik bekreftelse skal for hver transaksjon minst inneholde utbetalingsbeløpet og mottakers bankkontonummer.
- Bekreftelse for hver transaksjon skal legges ved bilaget som registreres i økonomi- og regnskapssystemet.
- Når transaksjonen behandles i økonomi- og regnskapssystemene, skal hvert bilag godkjennes av to personer hvorav den ene personen har budsjett disponeringsmyndighet.
- Utenriksstasjonene foretar månedlige avstemminger av beholdning i lokal bank mot beholdning registrert i økonomi- og regnskapssystemene. Avstemmingsrapporten kvalitetssikres av regnskapsfører og person med budsjett disponeringsmyndighet og kontrolleres av Utenriksdepartementet v/Regnskapsenheten iht. gjeldende kontrollrutiner.
- Departementet innrapporterer regelmessig, og i tråd med DFØs bestillinger, oversikt over beholdninger utenfor konsernkontoordningen.

UD vurderer at situasjonen ikke vil endre seg, og søker derfor om varige unntak fra bestemmelsene punkt 3.7.1, 3.7.3.2, 3.7.3.3 og 3.7.3.4.

DFØs vurdering av søknaden

Vurdering om unntak fra bestemmelsene punkt 3.7.1

I henhold til bestemmelsene punkt 3.7.1 skal virksomhetens betalingsformidling skje gjennom statens konsernkontoordning, slik at alle statlige likvider daglig samles i Norges Bank. Søknader om å opprette og opprettholde valutakontoer og nødvendige unntak fra bestemmelsene i den forbindelse, vurderes på grunnlag av følgende momenter:

- a) Virksomheten har transaksjoner i valuta som en del av sin ordinære drift eller aktivitet og foretar dermed inn- og/eller utbetalinger i valuta. Disse inn- og utbetalingene kan ha ulike tidspunkt og hyppighet.
- b) Virksomheten har utenlandsavdelinger og er tilknyttet lokale banker for gjennomføring av betalingsformidlingen.
- c) Virksomheten forvalter midler (som koordinator for prosjekter) i valuta, og har inn- og utbetalinger i den valuta prosjektmidlene gis.

Vi vurderer at denne søknaden om unntak skal behandles etter bokstav b. Vi har i vurderingen lagt vekt på at utenriksstasjonene har behov for å opprette og opprettholde valutakontoer i lokale banker, for å kunne gjennomføre betalingsformidlingen. DFØ inngikk 10. mai 2022 tilleggsavtaler for valutakontoer med DNB Bank ASA og Nordea Bank Abp, filial Norge. Tilleggsavtalen gjelder kun for valutakontoer i Norge. Vi vurderer at UD derfor kan opprette og opprettholde valutakonto i lokal bank utenfor tilleggsavtalene.

Vurdering om unntak fra bestemmelsene punkt 3.7.3.2

Vi forstår søknaden som at det er behov for at overføring av betalingsoppdragene skjer manuelt via nettbank, ved såkalt online remittering. Vi vurderer at det ved bruk av lokal bank og lokal valutakonto, er behov for at UD får unntak fra bestemmelsene punkt 3.7.3.2 første og andre setning: *«Betalingsoppdrag skal produseres i virksomhetens økonomisystem. Betalingsoppdraget overføres banken i elektronisk form og på en sikker måte.»*. UD får ut fra dette innvilget unntak fra bestemmelsene punkt 3.7.3.2 første og andre setning.

Vi vil presisere at unntaket ikke gjelder for bestemmelsene punkt 3.7.3.2 tredje setning: *«Utøvd budsjett disponeringsmyndighet og attestasjon skal være dokumentert før en transaksjon tas med i et betalingsoppdrag.»*. Kravet må sees i sammenheng med kravene til kontroll av utgifts- og inntektstransaksjoner, herunder krav til utøvelse av budsjett disponeringsmyndighet i bestemmelsene punkt 2.5.2.1 og utførelse av nødvendige attestasjonskontroller i bestemmelsene punkt 2.5.2.2 (kravene til kontroller attestasjonen skal bygge på, fremgår for lønn og lønnsopplysningspliktige ytelser av punkt 5.2.4.2, for anskaffelser av punkt 5.3.5.2, for tilskudd av punkt 6.3.3 og for stønader av punkt 7.3.3).

Vurdering om unntak fra bestemmelsene punkt 3.7.3.3

Ved bruk av lokal bank vil ikke utbetalingene følge kravene i bestemmelsene til autorisasjon av betalingsoppdrag. Vi vurderer at UD derfor har behov for unntak fra dette kravet i bestemmelsene. Det ligger imidlertid til grunn for unntaket at betalinger skal være godkjent av to ansatte med slik fullmakt før betaling kan utføres av banken, se omtale nedenfor av vilkår.

Vurdering om unntak fra bestemmelsene punkt 3.7.3.4

Vi forstår søknaden til UD som at det ikke vil leveres elektronisk avregningsretur som oppdaterer økonomisystemet ved bruk av lokal bank. Med bakgrunn i dette, vurderer vi at UD har behov for unntak fra dette kravet i bestemmelsene.

Vilkår for unntak fra bestemmelsene

Som vist til ovenfor, vurderer vi at UD har behov for unntak fra bestemmelsene for å kunne benytte valutakontoer i lokale banker for utenriksstasjonene med tilhørende løsninger for overføring av betalingsoppdrag mv. Vi stiller følgende vilkår for unntakene ved bruk av lokal bank og lokal valutakonto:

- UD må innarbeide i sine rutiner beløpsgrenser som den enkelte ansatte har fullmakt til å registrere og godkjenne ved online remittering i banken. Beløpsgrenser må settes på bakgrunn av en vurdering av risiko. Dersom banken har funksjonalitet for å angi beløpsgrenser for disse oppgavene i sine systemer, må UD benytte denne funksjonaliteten.

- Minimum to ansatte skal godkjenne (bekrefte) hver transaksjon i et betalingsoppdrag.
- Dersom det gjøres en endring i beløp eller bankkontonummer på en transaksjon i et betalingsoppdrag som er godkjent, men ikke utbetalt, må transaksjonen godkjennes på nytt av to ansatte.
- UD skal hvert år sende inn oversikt til DFØ over virksomhetens innestående på valutakonti. Oversikten skal vise hvilket land utenriksstasjonen er plassert i, valutasort og beløp som benyttes av stasjonen og hvilken bank det er opprettet valutakonto i.

Det ligger videre til grunn for unntakene at UD med utenriksstasjonene skal tilstrebe å bruke konsernkontoordningen så langt det er mulig, jf. omtale i søknaden.

Vi viser også til kontrollrutiner beskrevet i søknaden som UD har iverksatt som en del av internkontrollen, herunder kontroll av transaksjoner som ligger i bankens system før utbetaling kan finne sted. Det følger for øvrig av bestemmelsene punkt 2.4 at UD har ansvar for å påse at internkontrollen fungerer på en tilfredsstillende måte og at den kan dokumenteres.

Om varigheten av unntakene

UD har søkt om varige unntak fra bestemmelsene, fordi vurderingen til departementet er at situasjonen ikke vil endre seg.

Vi vurderer at det er sannsynlig at utenriksstasjonene også i overskuelig fremtid vil måtte bruke lokale banker og valutakonto for gjennomføring av deler av betalingsformidlingen. Vi vurderer derfor at det er grunnlag for å gjøre de innvilgede unntakene varige.

Kort om krav til kontantkasse i bestemmelsene punkt 3.7.3.5

Vi viser til UD's omtale av kontantkasse i søknaden. Det følger av bestemmelsene punkt 3.7.3.5 at virksomheter kan opprette en fast håndkasse med en samlet kassebeholdning begrenset oppad til 2 000 kroner, og at kassebeholdningen kan utvides utover dette etter skriftlig godkjenning av overordnet departement. Som en følge av at UD er et departement, ligger det til departementet selv å kunne fastsette en høyere beløpsgrense dersom en vurderer at det er behov for det.

Til informasjon viser vi til at det i bestemmelsene punkt 3.7.3.5 tredje avsnitt er krav om at en håndkasse bare skal benyttes til dekning av mindre, tilfeldige utgifter, og skal ikke benyttes til utbetaling av forskudd (lønn, reise) eller godtgjørelser av noen art. Videre viser vi til at det følger av bestemmelsene punkt 3.7.3.5 fjerde avsnitt at ansvaret for håndkassen skal være tillagt en person (kasserer), og det må etableres forsvarlige rutiner for oppgjør, kontroll og oppbevaring av håndkassen.

Konklusjon – varig unntak for valutakonto innvilges

DFØ har vurdert søknaden om unntak med hjemmel i reglement for økonomistyring i staten § 3 første ledd. DFØ er delegert myndighet til å fastsette unntak i instruks fra Finansdepartementet.

Vi gir unntak fra bestemmelsene punkt 3.7.1 slik at UD kan opprette og opprettholde valutakontoer i lokale banker for utenriksstasjonene. Valutakonto i lokale banker kan opprettes utenfor tilleggsavtalene for valutakontoer.

Vi gir videre unntak fra bestemmelsene punkt 3.7.3.2 første og andre setning, punkt 3.7.3.3 og punkt 3.7.3.4.

Vi viser til at renteinntekter som tilføres aktuell konto, skal bokføres på kapittel 5605 Renter av statskassens kontantbeholdning og andre fordringer, post 83 Av alminnelige fordringer (jf. Finansdepartementets rundskriv R-101 av 15.12.2022).

Unntakene er gitt under forutsetning av at vilkårene opplistet i dette brevet følges.

Unntakene er varige.

Vennlig hilsen

Thuan Tande-Pham
fung. avdelingsdirektør

Cecilie Bugge-Asperheim
fung. seksjonssjef

Brevet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift

Kopi: Riksrevisjonen